

Women's Corner, Museum 25th of May, Belgrade - Ženska strana. Muzej 25. maj, Beograd, 15. 5. – 1. 8. 2010. godine. Beograd: Muzej savremene umetnosti and Muzej istorije Jugoslavije.

Žikić, Biljana. 2011. "Luksuzne lutke i lokalni mangupi: rodna paradigma kvalitetne štampe u jugoslavenskom socijalizmu". In *Kako je bilo... O Zagorki i ženskoj povijesti*. Sandra Prlenda, ed. Zagreb: Centar za ženske studije, 241–260.

ARCHIVAL SOURCES

Statut poduzeća "Jugoplastika – Termoplastika" Split. Jugoplastika-Termoplastika. 1987.

Blagaić, Marina. 2011. *Etnografija rada u tvornici Jugoplastika na otoku Šolti.* (IEF rkp 1997)

Blagaić, Marina. 2013. *Etnografija rada u tvornici Jugoplastika u Splitu.* (IEF rkp 2037)

Ambivalentno nasljeđe socijalističkih radnica: slučaj tvornice Jugoplastika

SAŽETAK

Socijalistički je pravni okvir omogućio poboljšanje pravne, ekonomske i socijalne ravnopravnosti žena što je izmijenilo njihov tradicionalno subordiniran položaj u obitelji i društvu. S druge strane, konflikt revolucionarnih i tradicijskih vrednota generirao je različite antagonizme i kompromise kao i "nizove konfliktnih komplementarnosti" (G. W. Creed) starog i novog sistema, posebice u privatnoj sferi gdje se očuvao patrijarhalni "seksualni ugovor" (C. Pateman) s jasnom podjelom muških i ženskih uloga. Članak se usredotočuje na segment socijalističke modernizacije vezan uz nagli razvoj industrije plastike koja je rasla uglavnom kao rezultat ženskih napora i postignuća, to jest kao simbioza rane socijalističke kulture kompeticije, (samo)discipline i (samo)korekcije ljudskih mana, i patrijarhalne baštine koja je cijenila ženske vrline poput spremnosti na žrtvovanje (za druge) i preuzimanja odgovornosti za obitelj i zajednicu u cjelini. Već od kraja 1950-ih, rivalstvo dva kolektivistička projekta – patrijarhalnog i komunističkog – koji su, svaki na svoj način, disciplinirali, socijalizirali i koristili žensku radnu i reproduktivnu sposobnost, pronašli

su zajednički interes u obnavljanju diskursa ženstvenosti i kućevnosti. Prijelaz iz siromaštva u stanje relativnog blagostanja, praćen počecima masovne proizvodnje kućanskih aparata i potrošnih dobara, sintetičkih materijala i plastike, pratila je pasivizacija žena kao političkih subjekata i komodifikacija njihovih slika u masovnim medijima.

Etnografsko istraživanje iskustava žena zaposlenih u Jugoplastici (1954. – 1991.), a posebice radnica iz Jugoplastikinog pogona na Šolti (1959. – 1991.), raspravlja o ambivalentnom nasljeđu socijalističke emancipacije. Za većinu žena, stalni posao u tvornici fundamentalno je promijenio njihove svakodnevne života, rodne odnose u obitelji, razinu životnog standarda i način na koji žene prosuđuju svoje sposobnosti i kompetencije. Njihova kazivanja otkrivaju selektivno viđenje života u socijalizmu; nedostatak kritičke refleksije o vlastitoj ideološkoj poziciji unutar lokalnog i nacionalnog konteksta te nostalgiju za vremenom ekonomskog osnaživanja, vremenom radnih uspjeha i ponosa zbog vještina koje su koristile obavljajući radne zadatke. Ta su iskustva supostavljena onima iz razdoblja tradicijske otočne ekonomije (poljoprivreda, ribolov, proizvodnja vapna), kao i onima recentnog oslanjanja na prirodne izvore i turizam koje reaktiviraju tradicijske (patrijarhalne) obrasce života i ženama ne ostavljaju mnogo prostora za (samo)afirmaciju.

Ključne riječi:

žensko nasljeđe, Jugoplastika, radnice u socijalizmu